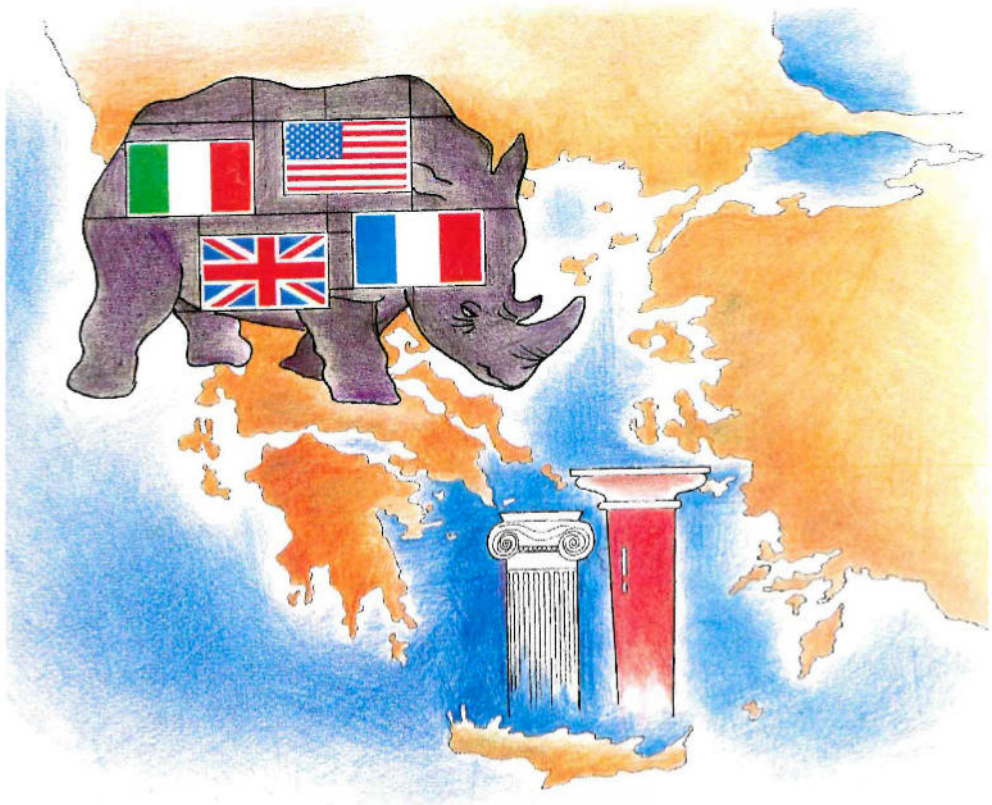

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Β. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ-ΦΙΛΙΑ

Αντισυνταγματάρχη Πυροβολικού ε.α.
Χημικού Μηχανικού - Βιοχημικού

ΕΛΠΙΔΕΣ - ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΙ ΠΟΝΟΙ & ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΣΕΙΣ

Η ενός αιώνα ζωή ενός στρατιωτικού

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΚΟΣΜΟΙ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Β. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ-ΦΙΛΙΑ

Αντισυνταγματάρχη Πυροβολικού ε.α.

Χημικού Μηχανικού - Βιοχημικού

ΕΛΠΙΔΕΣ - ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΙ ΠΟΝΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΣΕΙΣ

Η ενός αιώνα ζωή ενός στρατιωτικού

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΚΟΣΜΟΙ - ΑΘΗΝΑ 1992

© 1992 ΓΕΩΡΓΙΟΥ Β. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ-ΦΙΛΙΑ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ Γ. Β. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ-ΦΙΛΙΑ *ΕΛΠΙΔΕΣ - ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΙ, ΠΟΝΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΣΕΙΣ* ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΗ ΤΟΥ 1992 ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΑΝΤΙΚΟΣΜΟΙ»

Φωτοστοιχειοθεσία: Γ. ΛΕΟΝΤΑΚΙΑΝΑΚΟΣ & ΥΙΟΙ Ο.Ε.

Ολύμπου 25, 152 34 Χαλάνδρι

Τηλ. 6812457 - 6841959

Εκτύπωση Offset: Π. Μπαλλίδης & ΣΙΑ Ο.Ε.,

Εμμ. Παπά 13, Ν. Ιωνία

Εξώφυλλο:

Γ. Διακοφωτάκης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΚΟΣΜΟΙ: Τηλ. 36.30.669

*Αφιερώνεται με ευλάβεια στους 1.408
αξιωματικούς και 40.927 υπαξιωματικούς και
οπλίτες που θυσιάστηκαν στη Μικρά Ασία
και στους νεκρούς συμμαθητές μου της
Σχολής των Ευελπίδων της Τάξεως 1918.*

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	11
----------------	----

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ ΠΟΥ ΜΕ ΑΦΗΝΕΙΣ ΣΥΝΤΡΟΦΕ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. Τα παιδικά μου χρόνια	15
2. Βαλκανικοί πόλεμοι	18
3. Η φοίτηση στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων	19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΠΟΛΕΜΟΙ

1. Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος	30
2. Εκστρατεία κατά της Ρωσίας	31
3. Μικρασιατική Εκστρατεία	34
Απόβαση στη Σμύρνη. Εμφάνιση Κεμάλ	34
Περίοδος Νοεμβρίου 1919-Ιουνίου 1920	41
Επιχειρήσεις προς Προύσα, Πάνορμο, Σιμάβ και Ζεντίς	42
Συνθήκη των Σεβρών	46
Μεταπολίτευση του Νοεμβρίου 1920	48
Κλασικές στρατιωτικές επιχειρήσεις	51
—Επιθετική αναγνώριση Στρατιάς, Δεκέμβριος 1920	51
—Επιχειρήσεις Μαρτίου 1921	52
—Επιχειρήσεις Ιουνίου-Ιουλίου 1921 προς Εσκή Σεχίρ - Αφιόν Καραχισάρ	57
—Επιχειρήσεις Αυγούστου 1921 προς Άγκυρα	72
Περίοδος στασιμότητας. Σεπτέμβριος 1921 — Αύγουστος 1922	
Πολιτικές ζυμώσεις	91
Ενέργειες για την αυτονόμηση της κατεχόμενης περιοχής	92
Ενέργειες για τη λύση του Μικρασιατικού αδιεξόδου	94
Η Στρατιά Μ. Ασίας κατά την περίοδο στασιμότητας	95
Η τουρκική επίθεση τον Αύγουστο του 1922	102
—Η διάσπαση του μετώπου. Σύμπτυξη	105
—Η Μάχη του Αλή Βεράν	120
—Υποχώρηση. Κενό Ανωτέρας Διοίκησης	123
—Αναδιοργάνωση της υποχωρούσας Στρατιάς	130
—Η Μάχη του Σαλιχλή	135

—Συνέχεια υποχώρησης προς Σμύρνη-Τσεσμέ	136
—Δύστυχα τετράποδα.....	140
Σφάλματα και αίτια της στρατιωτικής ήττας	140
Ο επίλογος της ήττας	144
Συμπεράσματα, απορίες και ερωτήματα	144

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η επανάσταση του Σεπτεμβρίου 1922.....	151
--	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

1. Εκκένωση της Ανατολικής Θράκης	155
2. Συγκρότηση της Στρατιάς Θράκης	156
3. Συνθήκη της Λωζάνης.....	157
4. Υπηρεσία μου στη Θράκη.....	160

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ 1923-1940

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. Περίοδος 1923-1935	
—Κίνημα Γαργαλίδη-Λεοναρδόπουλου... Επάνοδος του βασιλιά....	165
2. Δικτατορία Μεταξά. Μέτρα για την ανασυγκρότηση του κράτους	171
3. Υπηρεσίες μου στο διάστημα του Μεσοπολέμου	173
Αποστολή μου στην Αγγλία	174
Αποστολή μου στην Πολωνία	176
Το VI Γραφείο του ΓΕΣ ως Γραμματεία του ΣΠΕ.....	179
Αποστολή μου στη Γερμανία	181
Σύσκεψη Γενικών Επιτελείων Βαλκανικής Συνεννόησης.....	184

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΔΙΕΘΝΗ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ 1930-1940

1. Χιτλερικές δραστηριότητες. Άνσλους	188
2. Κατάληψη και διαίρεση της Πολωνίας.....	190
3. Γερμανική εκστρατεία κατά της Νορβηγίας.....	192
4. Γερμανική επίθεση κατά της Γαλλίας και ο ελιγμός του Σεντάν	193
Η άνωθεν σωτηρία	199

5. Διδάγματα από τις γερμανικές εκστρατείες.....	200
6. Ματαίωση επίσκεψής μου στη Γραμμή Μαζινό	201

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ:
ΦΙΛΟΔΟΞΙΕΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΟΛΙΝΙ. ΤΟ «ΟΧΙ» ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΑ

1. Φιλοδοξίες του Μουσολίνι	203
2. Το τελεσίγραφο του Μουσολίνι	206
3. Η συμμετοχή μου στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο του 1940.....	207

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ
ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΜΟΥ ΣΤΙΣ ΗΠΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. Δρομολόγιο που ακολουθήθηκε	215
2. Πρώτες ενέργειες μετά την άφιξή μου στις ΗΠΑ	220
3. Οργάνωση της υπηρεσίας μου	223
4. Επιτευχθείσες προμήθειες και ζητήματα που προέκυψαν.....	226

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

1. Αντιδράσεις που αντιμετώπισα στην αποστολή μου.....	229
2. Αδράνεια των αρμόδιων φορέων για την αντιμετώπιση του λιμού.....	231
3. Αδράνεια και στον Τομέα Πληροφοριών και Προπαγάνδας.....	235
4. Επισημανθείσες μικρότητες.....	236

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ:
ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΜΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ

1. Αναγόμενα σε ενέργειες της εξόριστης κυβέρνησης.....	239
α) Γεγονότα μετά την κατάληψη της χώρας από τους Γερμανούς	239
β) Η επικρατούσα στη Μ. Ανατολή κατάσταση.....	244
2. Αίτια αναγόμενα στο παρελθόν	253
3. Αίτια αναγόμενα στην αγγλική πολιτική.....	255
α) Αλβανικό Μέτωπο	255
β) Κρήτη.....	260
γ) Άλλες αγγλικές απρέπειες	265
4. Συμπληρωματικές σκέψεις και αντιλήψεις μου.....	268
5. Πού θα έπρεπε να στραφεί η προσοχή μας.....	272

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

1. Προς εξεύρεση εργασίας	277
2. Δημοσιογράφος	279
3. Μόνιμος κάτοικος των ΗΠΑ	284
4. Συμπληρωματικές σπουδές — Εργασία μου στο εργοστάσιο Hyperion	284
5. Επάνοδος στην Ελλάδα	287
ΦΩΤΟΤΥΠΙΕΣ	291
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	317
ΠΙΝΑΚΕΣ	381

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το παρόν βιβλίο αποτελείται από τρία μέρη και έναν επίλογο. Το Πρώτο Μέρος, εκτός από λίγες σελίδες στις οποίες δίνεται μια συνοπτική εικόνα των παιδικών μου χρόνων μέχρι και την αποφοίτησή μου από τη Στρατιωτική Σχολή των Ευελπίδων, αναφέρεται στην εκστρατεία της Μικράς Ασίας, την Καταστροφή του 1922, την εκστρατεία της Θράκης και τα επακολουθήσαντα γεγονότα, από στρατιωτικής κυρίως σκοπιάς, μέχρι και την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης το Μάιο του 1923.

Το Δεύτερο Μέρος αναφέρεται περιληπτικά στα γεγονότα του Μεσοπολέμου (1923-1940), εθνικά και διεθνή, για να μπορέσει ο αναγνώστης να συσχετίσει τα γεγονότα αυτά μεταξύ τους, να παρακολουθήσει την εξέλιξή τους, να σχηματίσει μια σαφή εικόνα, και να τους δώσει τη δική του ερμηνεία.

Το Τρίτο Μέρος αναφέρεται σε μια αποστολή που ανετέθη στον γράφοντα κατά τη διάρκεια του Ελληνοϊταλικού Πολέμου το 1940, που αφορούσε στον εφοδιασμό των ενόπλων μας δυνάμεων με πολεμικό υλικό από τις ΗΠΑ, αποστολή η οποία, παρόλο που ήταν λίαν επιτυχής, είχε οδυνηρές για το άτομό του συνέπειες.

Εκρίθη σκόπιμο να έρθουν στη δημοσιότητα οι λεπτομέρειες της αποστολής αυτής, καθόσον είναι μέχρι σήμερα άγνωστες, ακόμα και στις αρμόδιες υπηρεσίες.

Ο Επίλογος παρουσιάζει ενδιαφέρον μόνον από απόψεως πληροφορικής.

Άρχισε να γράφεται σαν μια απλή σύντομη αυτοβιογραφία, που απέβλεπε να συνδυάσει ορισμένα ιστορικής σημασίας γεγονότα τα οποία έλαβαν χώρα κατά την περίοδο της στρατιωτικής μου σταδιοδρομίας, με το ρόλο που έπαιξε το άτομό μου σ' αυτά (επειδή σε πολλά από αυτά είχα ενεργό συμμετοχή και κατά συνέπειαν άμεση αντίληψη), και να περιγράψει τις δικές μου εμπειρίες και τις δικές μου απόψεις σχετικά με αυτά, με την πρόθεση όπως η αυτοβιογραφία μου αυτή κυκλοφορήσει μάλλον ανάμεσα σε συγγενείς, φίλους και συναδέλφους. Τούτο εξηγεί και τους λόγους για τους οποίους προέβην στο εγχείρημα αυτό τόσο καθυστερημένα — άρχισα να γράφω το 1986, όταν ήμουν σε ηλικία 88 ετών.

Κατά την πρόοδο όμως της συγγραφής ανέκυψαν και μερικά άλλα ερεθίσματα, τα οποία με έκαναν να επεκταθώ στην περιγραφή και κάποιων άλλων παρεμφερών γεγονότων, με αποτέλεσμα η αυτοβιογραφία να λάβει τη μορφή του παρόντος βιβλίου.

Τα κυριότερα από τα ερεθίσματα αυτά ήταν:

—Η παρατηρούμενη σήμερα ανεπίτρεπτη τάση διαστρέβλωσης ή παραποίησης της αλήθειας και η δημιουργία μύθων σχετικά με ορισμένα γεγονότα, διά παραλείψεων ή υπερβολών, είτε προς εξυπηρέτηση κάποιας πολιτικής ή κομματικής σκοπιμότητας, είτε και λόγω άγνοιας (η Μικρασιατική Καταστροφή ήταν το αποτέλεσμα της μεταπολίτευσης του Νοεμβρίου 1920, το αξιόμαχο του ελληνικού στρατού μειώθηκε λόγω της απομάκρυνσης των εμπειροπόλεμων βενιζελικών αξιωματικών, το ΟΧΙ του 1940 δεν το είπε ο Μεταξάς αλλά ο Λαός, ο ίδιος δεν έκανε τίποτα για την προς πόλεμο προπαρασκευή της χώρας και άλλα τέτοια).

—Η επικρατούσα εθνική αμνησία. Η σημερινή «προοδευτική» εποχή μας δε θέλει να θυμάται παλιά γεγονότα. Ακόμα και το μεγαλειώδες ΟΧΙ του 1940 το θεωρεί ξεπερασμένο. Αγνοεί και δε μνημονεύει τα ονόματα των τότε ηγητόρων, σαν να μην υπήρξαν ή σαν να προσάπτουν ντροπή στη χώρα μας και σαν τα όσα συνέβησαν να έγιναν από μόνα τους, χωρίς αυτούς.

—Η παράλειψη του επίσημου ελληνικού κράτους να θεωρήσει ως επιβεβλημένη την ανάγκη ανέγερσης ενός Ηρώου και την καθιέρωση μιας εθνικής εορτής εις μνήμην των 1.408 αξιωματικών και των 40.927 υπαξιωματικών και οπλιτών που πολέμησαν και θυσίασαν τη ζωή τους στη Μικρά Ασία και έμειναν εκεί για πάντα, υπακούοντας στο κέλευσμα της πατρίδας για την πραγματοποίηση της ζωντανής τότε, νεκρής όμως σήμερα, Μεγάλης Ιδέας, μολονότι από τότε έχουν περάσει 70 ολόκληρα χρόνια, ενώ τουναντίον εορτάζει με κάθε επισημότητα και με τη συμμετοχή της πολιτικής και πνευματικής ηγεσίας του τόπου, των διαφόρων οργανώσεων και του λαϊκού στοιχείου, κομματικής φύσεως γεγονότα σαν το φιάσκο του Πολυτεχνείου, κατά το οποίο άνθη και στεφάνια κατατίθενται εν αφθονία στη μαρμάρινη κεφαλή ενός ανωνύμου.

—Η επιθυμία μου να αποδείξω με το βιβλίο αυτό ότι δεν ισχύει, όσον αφορά στο άτομό μου, αυτό που ισχυρίζονται μερικοί, ότι δηλαδή η μεγαλύτερη ντροπή για ένα γέρο είναι να μη διαθέτει άλλες αποδείξεις για το πώς πέρασε το βίο του, εκτός από τα χρόνια που φέρει στη ράχη του.

Οι λίγες εμπεριεχόμενες στο βιβλίο επικρίσεις θα πρέπει να μη θεωρηθούν ως η εύκολη εκ των υστέρων κριτική, αλλά μάλλον ως διασαφήνιση, προς πληρέστερη κατανόηση των γεγονότων στα οποία αναφέρονται.

Ο Συγγραφέας

να εκλείπει η εισαγωγή τέτοιων ειδών από την Ιαπωνία (σαρδέλες και καβούρια Νουζάκι). Η ελληνική αβελτερία ήταν τέτοια, ώστε, ενώ υπήρχαν στο ΥΕΟ τρεις (αριθμός 3) Διευθύνσεις αλιείας, εντούτοις δεν υπήρχαν σαφή στοιχεία ούτε και για το ετήσιο πέρασμα της παλαμίδας από το Βόσπορο προς τη Μεσόγειο, για την επιτυχή αλιεία της.

Οι ανωτέρω ενέργειες του VI Γραφείου του ΓΕΣ συνέτειναν κατά πολύ στο να αποσεισουν το λήθαργο της ρουτίνας από πολλές υπηρεσίες των πολιτικών υπουργείων, με αποτέλεσμα να διαθέτει σήμερα η χώρα ζηλευτές σχετικές βιομηχανίες. Ο γράφων, έχοντας υπηρετήσει ως εισηγητής ή και ως μέλος Επιτροπών για τη λήψη πολλών από τα ανωτέρω μέτρα, αισθάνεται πολύ ικανοποιημένος, διότι συνέβαλε και αυτός, στο μέτρο των δυνατοτήτων του, στην ανάπτυξη της χώρας μας.

Αποστολή μου στη Γερμανία

Το 1936 με απέστειλαν στη Γερμανία ως μέλος Επιτροπής για τη σύνταξη Συμβάσεων και Προδιαγραφών παραλαβής στρατιωτικού υλικού βάσει του κρατούντος συστήματος κλήρινγκ.

Η Αγγλία και οι άλλες χώρες της Ευρώπης, ενώ ζητούσαν να πληρωθούν με συνάλλαγμα για τα προϊόντα τους που εισάγονταν στη χώρα μας, όχι μόνο δε δέχονταν να πληρώνουν και αυτές με συνάλλαγμα για τα εισαγόμενα σε αυτές ελληνικά προϊόντα, αλλά προέβαλλαν και δυσχέρειες στην εισαγωγή τους.

Η χιτλερική Γερμανία έκανε τότε προτάσεις προς την ελληνική κυβέρνηση, με τις οποίες δεχόταν να αγοράζει αυτή τα ελληνικά προϊόντα και σε ικανοποιητικές τιμές, όχι όμως επί πληρωμή, αλλά με ανταλλαγή γερμανικών βιομηχανικών προϊόντων (κλήρινγκ). Οι προτάσεις έγιναν δεκτές ως εξυπηρετικές για τα συμφέροντα της χώρας, δεδομένου ότι πολλά προϊόντα παρέμεναν αζήτητα στις αποθήκες, όπως ήταν ο καπνός κ.λπ., και η Ελλάδα διερχόταν σοβαρή οικονομική κρίση. Το σύστημα κλήρινγκ λειτούργησε τόσο ικανοποιητικά, ώστε, όταν δεν υπήρχαν πλέον διαθέσιμα ελληνικά προϊόντα, οι Γερμανοί δε δίστασαν να εξακολουθήσουν να μας δίνουν τα προϊόντα τους επί πιστώσει, έναντι μελλοντικής πληρωμής τους με ελληνικά προϊόντα.

Η Επιτροπή στην οποία συμμετείχα έφθασε στη Γερμανία την εποχή της τέλεσης των Ολυμπιακών Αγώνων του 1936. Ο Χίτλερ είχε καταβάλει κάθε προσπάθεια να εντυπωσιάσει τον κόσμο. Είχε κατασκευαστεί μεγαλοπρεπές για την εποχή του στάδιο, και για πρώτη φορά καθιερώθηκε το «Ολυμπιακό Χωριό» για τους αθλητές και επεκτάθηκε η έννοια του Ολυμπισμού ώστε να συμπεριλάβει και αγώνες άλλων τομέων, εκτός εκείνων του κλασικού αθλητισμού.

Η Ελλάδα τιμήθηκε ιδιαίτερα στους αγώνες αυτούς. Καθιερώθηκε το έθιμο κατά το οποίο η ελληνική αθλητική ομάδα προηγείται, τιμής ένεκεν, όλων των άλλων αθλητικών Ομάδων κατά την παρέλαση των αθλητών που γίνεται πριν από την έναρξη των αγώνων. Ο Χίτλερ παρακολούθησε τους αγώνες της πρώτης ημέρας, έχοντας στο πλευρό του τον Έλληνα Ολυμπιονίκη του Μαραθωνίου, το 1896, Σπύρο Λούη, με τον οποίο διέσχισε ολόκληρο το στάδιο προτού ανεβεί τις κερκίδες προς τη θέση του. Ενώ ο αθλητής που έφερε την ολυμπιακή φλόγα διέσχιζε το στάδιο και ανέβαινε τις βαθμίδες για να ανάψει τη φλόγα του σταδίου, υψώθηκε ένα τεράστιο πανώ στο οποίο αναγραφόταν τι απάντησαν στον Μαρδόνιο οι Πέρσες αξιωματούχοι που τον συνόδευαν, όταν θέλησε να μάθει γιατί οι Έλληνες σπουδίαζαν και δεν αντιστέκονταν στην προέλασή του, προτιμώντας να παρακολουθούν στην Ολυμπία ιππικούς και γυμνικούς αγώνες, με έπαθλο ένα στεφάνι από κλαδί ελιάς: «Αλίμονο, Μαρδόνιε, εναντίον ποιων αντρών μας έφερρες να πολεμήσουμε, οι οποίοι δεν αγωνίζονται για χρήματα αλλά για αρετή».

Ο οργανισμός εργασίας που επικρατούσε στη Γερμανία κατά την εποχή εκείνη μας εντυπωσίασε. Η οικονομική ανάκαμψη ήταν εμφανής και τα πραγματοποιούμενα σε μεγάλη κλίμακα δημόσια έργα είχαν λύσει το πρόβλημα της ανεργίας, που, πριν από τον Χίτλερ, ανερχόταν στο 43% του εργατικού δυναμικού της χώρας.

Όπως μας έλεγαν οι Γερμανοί, πριν από τον Χίτλερ, κανείς Γερμανός δε διακινδύνευε έναν περίπατο στο πάρκο του Ζωολογικού Κήπου, διότι καθημερινά διαπράττονταν εκεί ληστείες. Με την άνοδο του Χίτλερ στην Αρχή η τάξη αποκαταστάθηκε αμέσως. Όλα αυτά τα αρχικά επιτεύγματα του Χίτλερ έκαναν πολλούς Γερμανούς να προσχωρήσουν στο Ναζισμό, ο οποίος, το 1936, με τη συμβολή και της δεξιοτεχνικής δημαγωγίας και της χιτλερικής ρητορίας, απέβη ένα γνήσιο μαζικό κίνημα, με τις γνωστές συνέπειες. Κατά τον γράφοντα, το 1936, το 95% του γερμανικού πληθυσμού ήταν υπέρ του Χίτλερ.

Εν τω μεταξύ είχε αρχίσει με κάθε μυστικότητα η δημιουργία των ενόπλων γερμανικών δυνάμεων, οι οποίες εφοδιάζονταν με νέα και σύγχρονα οπτικά συστήματα, από μια νέα και νευρώδη πολεμική βιομηχανία. Η επιτροπή μας επέτυχε την έγκριση της γερμανικής κυβέρνησης για την παραχώρηση και στη χώρα μας των νέων τούτων οπλικών συστημάτων, με τα οποία συμπληρώθηκε ο εφοδιασμός των ενόπλων μας δυνάμεων ώστε να βρεθούν σε κατάσταση ετοιμότητας για το Έπος του 1940.

Βρέθηκαν, όμως, αμόρφωτοι και κακεντρεχείς συνάδελφοι να κατηγορήσουν τα μέλη της επιτροπής μας ότι δέχθηκαν να μεταβούν στη Γερμανία, ως φίλοι του δικτατορικού καθεστώτος, για να παραλάβουν

πολεμικό υλικό δεύτερης ποιότητας. Δυστυχώς γι' αυτούς, τα παραληφθέντα υλικά αποδείχθηκαν και κατά τις ασκήσεις πριν από τις εχθροπραξίες όπως και κατά τον επακολουθήσαντα πόλεμο, τα τελευταία που διετίθεντο παγκοσμίως την εποχή εκείνη, και έτσι αποστομώθηκαν. Ιδίως τα αντιαεροπορικά πυροβόλα των 88 χιλ. αποδείχθηκαν, κατά τους Αμερικανούς, τα καλύτερα όλων από εκείνα που χρησιμοποιήθηκαν κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Όσον αφορά την αποστολή της επιτροπής μας στη Γερμανία, η αλήθεια είναι ότι αποφασίστηκε αιφνιδιαστικά. Ένα απόγευμα κληθήκαμε να παρουσιαστούμε επειγόντως στη Δ/ση Πυροβολικού του υπουργείου Στρατιωτικών όπου και μας ανακοινώθηκε ότι την επομένη θα έπρεπε να αναχωρήσουμε για τη Γερμανία. Τότε μόνο μάθαμε το σκοπό της αποστολής μας. Οι σχετικές με το ταξίδι μας διαδικασίες θα διεκπεραιώνονταν από τη Δ/ση Πυροβολικού του Υ.Σ.

Η αποστολή μου στη Γερμανία διήρκεσε 9 μήνες. Σε όλο αυτό το διάστημα η συνεργασία μεταξύ της επιτροπής και των διαφόρων εργοστασίων υπήρξε ομαλή, με εξαίρεση το επεισόδιο που περιγράφεται στην υποσημείωση της σελίδας 255 του Τρίτου Μέρους.

Μετά τη λήξη της αποστολής μου στη Γερμανία, επανήλθα στη θέση μου στο Γενικό Επιτελείο, απ' όπου και ασκούσα και τη διοίκηση του Κέντρου Χημικού Πολέμου.

Επειδή ακόμη δεν είχε εκδοθεί επίσημος κανονισμός όσον αφορά τη χρήση του χημικού όπλου από το στρατό, συνέγραψα βιβλίο 426 σελίδων, με τον τίτλο «Η τεχνική και η τακτική του Χημικού Όπλου», το οποίο και δώρησα εις το εκδιδόμενο από το Γεν. Επιτελείο περιοδικό «Στρατιωτική Επιθεώρησης» για να διανεμηθεί δωρεάν σε όλους τους αξιωματικούς (βλ. φωτοτυπία).

Σύσκεψη Γενικών Επιτελείων Βαλκανικής Συνεννόησης

Το 1938 διοργανώθηκε στην Αθήνα η σύσκεψη των Επιτελείων της Βαλκανικής Συνεννόησης. Ορίστηκε ξεναγός της ρουμανικής αποστολής, αρχηγός της οποίας ήταν ο στρατηγός Ιονέσκου. Το ήθος, η ευγένεια, το τακτ και το ευρύ πνεύμα που χαρακτήριζε τα μέλη της αποστολής στις εκτιμήσεις των συζητούμενων θεμάτων ήταν εντυπωσιακά. Ενόσω βρισκόταν στην Αθήνα η ρουμανική αποστολή, δολοφονήθηκε στο Βουκουρέστι ο αρχηγός της φασιστικής οργάνωσης «Σιδηρά Φρουρά». Θυμάμαι τα λόγια που μου είπε ο στρατηγός Ποπέσκου: «Ο φόνος αυτός είναι αρχή δεινών για τη Ρουμανία». Πώς όμως ήταν δυνατόν να φανταστεί ο άνθρωπος αυτός το κατόντημα της ευημερούσας τότε Ρουμανίας, υπό το πέλαμα του Τσαουσέσκου;

Οι αποφάσεις που πάρθηκαν κατά τη σύσκεψη των Επιτελείων ήταν

«Μην κατακρίνετε χωρίς να διαβάσετε· κι αφού διαβάσετε σκεφθείτε. Αλλά μη σκεφθείτε με το πνεύμα σας προκαταλημένο. Η προκατάληψή σας θα βλάψει περισσότερο εσάς παρά εμέ».

ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ